

Riktlinjer för handläggning av Ekonomiskt bistånd

Fastställd av Socialnämnden 2018-06-14

Innehåll

INLEDNING	5
1. ALLMÄNT OM RÄTTEN TILL BISTÅND	5
1.1. Skälig levnadsnivå	6
1.2. Fem viktiga perspektiv	6
1.2.1. Rättssäkerhet	6
1.2.2. Barnperspektivet	6
1.2.3. Helhetssyn	7
1.2.4. Jämlikhet	7
1.2.5. Individuell bedömning	7
2. EKONOMISKT BISTÅND ENLIGT 4 KAP 1 § OCH 4 KAP 2 §	8
2.1. RIKSNORM (4 kap. 3 § 1 p)	8
2.1.1. Livsmedel	8
2.1.2. Kläder och skor	8
2.1.3. Lek och fritid	8
2.1.4. Förbrukningsvaror	8
2.1.5. Hygien	8
2.1.6. Dagstidningar, telefon, TV-avgift	8
2.2. Avsteg från riksnormen	9
2.2.1. Förhöjning av riksnormen	9
2.2.2. Kosttillägg	9
2.2.3. Försörjningsstöd vid umgänge	9
2.2.4. Bistånd vid institutionsvistelse eller vistelse i familjehem eller på sjukhus	9
2.2.5. Reducerad norm	9
2.3. Akut bistånd och nödprovning	10
3. FÖRSÖRJNINGSSTÖD TILL SKÄLIGA KOSTNADER UTANFÖR RIKSNORMEN (4 KAP 1 § SOL)	10
3.1. Boendekostnad	10
3.1.1. Hyresrätt	11
3.1.2. Bostadsrätt	12
3.1.3. Egen fastighet	12
3.1.4. Andrahandsboende	12
3.1.5. Inneboende i hushåll med hushållsgemenskap	13
3.1.6. Ungdom under 22 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal	13
3.1.7. Inneboende i hushåll utan hushållsgemenskap	13
3.1.8. Bostadslösa	14
3.2. Hushållsel	14
3.2.1. Uppvärmningsel, vatten- och övriga driftskostnader	14
3.3. Hemförsäkring	14
3.4. Arbetsresor	14
3.5. Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa	15
4. EKONOMISKT BISTÅND TILL SÄRSKILDA ÄNDAMÅL FÖR LIVSFÖRINGEN I ÖVRIGT ENLIGT 4 KAP. 1§ SOL	15
4.1. Övriga lokala resor	15

4.1.1.	Skolkort	15
4.1.2.	Umgängesresor	15
4.1.3.	Färdtjänst	15
4.1.4.	Sjukresor	16
4.2.	Utlandsvistelse	16
4.3.	Hemtjänstavgift	16
4.4.	Barnomsorgsavgift	16
4.5.	Flyttkostnader	16
4.5.1.	Reparationskostnader	16
4.5.2.	Magasineringskostnad	17
4.6.	Hemutrustning	17
4.6.1.	Basutrustning	17
4.6.2.	Hel hemutrustning	17
4.6.3.	Kompletterande hemutrustning	18
4.6.4.	TV-apparat	18
4.6.5.	Dator	18
4.6.6.	Uppkoppling/bredband	18
4.6.7.	Tvättmaskin	18
4.6.8.	Spädbarnsutrustning	18
4.7.	Sjukvård	18
4.7.1.	Läkarvård och medicin	18
4.7.2.	Sjukhusvård	18
4.7.3.	Alternativ medicinsk behandling	19
4.7.4.	Psykoterapi	19
4.7.5.	Tekniska hjälpmedel	19
4.7.6.	Fysisk aktivitet på recept, FaR	19
4.7.7.	Glasögon och kontaktlinser	19
4.8.	Tandvård	20
4.8.1.	Akut tandvård	20
4.8.2.	Nödvändig tandvård	20
4.9.	Rättshjälpkostnader/rådgivningskostnader	20
4.10.	Begravningskostnad	20
4.10.1.	Övrigt	21
4.10.2.	Resor vid nära anhörigs bortgång	21
4.11.	Skulder	21
4.11.1.	Skulder för barnomsorgsavgift	21
4.11.2.	Hyresskuld	21
5.	FASTSTÄLLANDE AV BEHOV AV EKONOMISKT BISTÅND	22
5.1.	Inkomster och tillgångar som reducerar ekonomiskt bistånd	22
5.1.1.	Tillgångar	22
5.1.2.	Sparade medel	22
5.1.3.	Bil, båt, motorcykel, husvagn och likande	22
5.1.4.	Fastighet och bostadsrätt	23
5.1.5.	Bosparande	23
5.1.6.	Fritidshus	23
6.	SÄRBESTÄMMELSER FÖR VISSA BIDRAGSSÖKANDE	23
6.1.	Hushållstyper	23
6.1.1.	Makar eller sammanboende	23
6.1.2.	Gifta, men inte sammanboende	23

6.1.3.	Övriga sammanboende	24
6.1.4.	Ungdomar	24
6.1.5.	Ungdomars eller unga vuxnas boende.....	24
6.1.6.	Ungdomar som bildat familj.....	24
6.2.	Hushåll med underåriga barn	24
6.2.1.	Hushåll med barn under skolåldern.....	24
6.2.2.	Underhållsstöd	25
6.2.3.	Hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna	25
6.2.4.	Umgängesbarn	25
6.3.	Studerande	25
6.3.1.	Vuxenstuderande	25
6.3.2.	Studerande med studieuppehåll	25
6.3.3.	Ungdomar under 21 år som går i skolan	26
6.3.4.	Ensamkommande barn under 20 år som går i skolan.....	26
6.4.	Pensionärer	26
6.5.	Arbetslösa	26
6.6.	Företagare och personer med fria yrken	27
6.6.1.	Företagsformer och realiserbara tillgångar.....	27
6.6.2.	Företag som begärts i konkurs.....	27
6.6.3.	Sökande med fria yrken	27
6.7.	Våld i nära relationer	27
6.8.	Inskrivna i kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård	27
6.8.1.	Hyreskostnad	28
6.8.2.	Intensivövervakning med elektronisk kontroll, så kallad fotboja	28
6.8.3.	Kontraktsvård	29
6.8.4.	Samhällstjänst.....	29
6.9.	Nordiska medborgare	29
6.10.	EU-medborgare	29
6.10.1.	Allmän orientering	29
6.10.2.	Registrering och ansökan om uppehållskort	30
6.10.3.	Yrkesverksamma personer	30
6.10.4.	Arbetsökande	30
6.10.5.	Icke yrkesverksamma personer	31
6.10.6.	Tillfällig vistelse.....	31
6.11.	Utländska medborgare utan uppehållstillstånd.....	31
6.12.	Utländska medborgare med uppehållstillstånd.....	32
6.13.	Tillfälliga uppehållstillstånd (TUT)	33
6.14.	Tredjelandsmedborgare	33
6.15.	Kostnader för svenskt medborgarskap	33
6.16.	Återflyttning till hemlandet	33
6.17.	Flyktingar som omfattas av etableringslagen och som ansöker om ekonomiskt bistånd.....	34
6.17.1.	Om etableringsreformen.....	34
6.17.2.	Målgrupp	34
6.17.3.	Handläggning av ekonomiskt bistånd till flyktingar som omfattas av etableringslagen.....	34
6.17.4.	Väntan på etableringsersättning (”glappet”)	34
6.17.5.	Boende.....	34
6.17.6.	Boendekostnader	34
6.17.7.	Bostadslöshet.....	35
6.17.8.	Personer i etablering som arbetar	35

6.17.9. Sjukskrivna och föräldralediga.....	35
6.17.10. Ungdomar 18 upp till 20 år utan föräldrar i Sverige	35
7. ÅTERKRAV	35
7.1. Återbetalning av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § och 4 kap. 2 § SoL.....	35
7.2. Återkrav av försörjningsstöd	36
7.3. Förskott på förmån/ersättning	36
7.4. Arbetskonflikt.....	36
7.5. Förhållanden som den enskilde inte kan råda över	36
7.6. Återbetalning av bistånd som utbetalats på felaktiga grunder	36
7.7. Bidragsbrott	37

INLEDNING

Dessa riktlinjer är beslutade av socialnämnden i Järfälla kommun 2018-0X-XX. Framtida revideringar avseende innehåll måste också beslutas av socialnämnden.

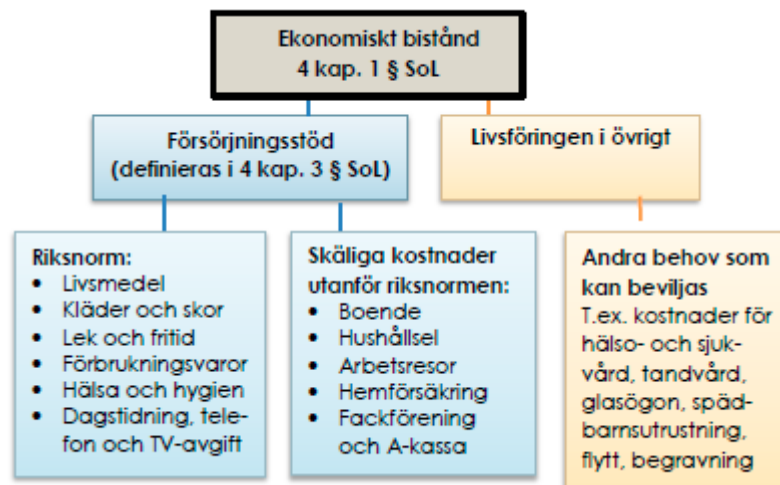
Reviderade versioner ska alltid finnas i diariet samt publiceras på intranätet.

Riktlinjernas syfte är att säkerställa rättssäkerheten inom handläggning av försörjningsstöd samt underlätta myndighetsarbetet. I sammanställning av riktlinjer har flera källor använts. Det är dock alltid aktuell lagstiftning, förordningar och föreskrifter som är gällande om skiljaktigheter finns.

Försörjningsstödsenheten har rutiner som kompletterar riktlinjerna. Rutinerna beskriver hur handlägningsprocesserna konkret ska vara utformade för att säkerställa att dessa riktlinjer kan följas. Rutinbeskrivningarna/rutinhandbok hanteras av berörd enhet och ska uppdateras och revideras av enheten.

1. ALLMÄNT OM RÄTTEN TILL BISTÅND

Reglerna i socialtjänstlagen (SoL) innebär att var och en i första hand har ett eget ansvar för att tillgodose sitt behov och att det ekonomiska biståndet i princip ska vara en tillfällig hjälp. Socialtjänsten ska hjälpa den enskilde på så sätt att hen kan uppnå egen försörjning.

Den som inte själv eller på annat sätt kan tillgodose sina behov har rätt till bistånd från socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt enligt 4 kap.1 § SoL. Rätten till försörjningsstöd preciseras i 4 kap. 3 § SoL (se bild 1).

Försörjningsstödet är uppdelat i två delar: dels en norm som gäller för hela landet (riksnormen), dels en del som gäller rätt till ersättning för skäliga kostnader för ett antal andra behovsposter. I begreppet livsföring i övrigt ingår allt annat bistånd som den enskilde kan behöva för att vara tillförsäkrad en skälig levnadsnivå. Det är denna uppdelning som ligger till grund för kapitelindelning och rubriker i dessa riktlinjer.

1.1. Skälig levnadsnivå

Den sökande ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Vad som är skälig levnadsnivå när det gäller de dagliga levnadsomkostnaderna (riksnormen) finns angivet i lagen. Nivån är baserad på Konsumentverkets beräkningar och beslutas av regeringen årligen. I övrigt bör biståndet vara i nivå med vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

1.2. Fem viktiga perspektiv

Följande fem perspektiv ska prägla handläggning, bedömning och beslut angående ekonomiskt bistånd:

- Rättssäkerhet
- Barnperspektiv
- Helhetsyn
- Jämlikhet
- Individuell bedömning

De olika perspektiven går ibland in i varandra.

1.2.1. Rättssäkerhet

Genom att lagar (och dess tolkning genom rättsfall), riktlinjer och delegeringsordning följs vid handläggning av ansökan om ekonomiskt bistånd (försörjningsstöd) ska rättssäkerheten garanteras för den enskilde.

1.2.2. Barnperspektivet

Barn och ungdomars ställning har stärkts genom att socialtjänstlagen har kompletterats med ett barnperspektiv. Detta barnperspektiv grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter som antogs av generalförsamlingen 20 november 1989. Sverige ratificerade konventionen 29 juni 1990, vilket innebär att man förbundit sig att respektera principerna och bestämmelserna i konventionen. I Sverige omfattar konventionen alla barn och ungdomar under 18 år.

Bestämmelserna i lagen utgår från de artiklar i FN:s barnkonvention som behandlar barns rätt:

- Till liv och utveckling
- Till trygghet och skydd
- Att uttrycka sin mening i frågor som berör barnet själv

Konventionen, som består av totalt 54 artiklar, kan sammanfattas med orden "barn ska respekteras" och de grundläggande artiklarna är 1, 2, 3 och 4. I dessa anges vilka som omfattas av begreppet barn, barnets rätt att inte diskrimineras och rätten till likvärdiga livsvillkor oavsett bakgrund, att barnets bästa ska sättas främst vid alla åtgärder som rör barn, samt att staterna ska vidta de åtgärder som behövs för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen.

Detta gäller även beslut om ekonomiskt bistånd och innebär att konsekvenser av olika lösningar måste analyseras och vägas mot varandra med hänsyn till barnets behov och situation.

Barn och ungdomar ska ses som unika individer med egna behov och uppfattningar. Detta betyder att även barnens situation ska uppmärksammas när föräldrarna ansöker om ekonomiskt bistånd. Utsatta grupper ska särskilt beaktas, exempelvis barn som lever i familjer där det förekommer missbruk och/eller psykisk ohälsa, men också barn i familjer som under lång tid (mer än ett (1) år) levt på ekonomiskt bistånd eller under gällande norm för ekonomiskt bistånd.

När ett beslut fattas med hänvisning till barnperspektivet ska analysen av bedömningen klart framgå i beslutet.

1.2.3. Helhetssyn

En helhetsbedömning av den sökandes livssituation och förmåga ska alltid göras.

1.2.4. Jämlikhet

Socialtjänsten ska medverka i en samhällsutveckling som syftar till jämlikhet i levnadsvillkor.

Jämlikhet innebär att alla människor ska vara lika inför lagen och ha samma rättigheter oavsett kön, ålder, funktionsvariationer, sexuell läggning, etnicitet eller religion.

1.2.5. Individuell bedömning

Det övergripande målet i arbetet med ekonomiskt bistånd är att varje hushåll så snart som möjligt blir oberoende av bistånd eller minskar sitt behov så mycket som möjligt genom att gå över till annan försörjning. Handläggningen ska ske med bibehållen respekt för den enskildes rättssäkerhet och integritet. Hänsyn måste tas till individens hela livssituation. Krav på den biståndssökande ska anpassas efter den enskildes individuella förmåga och förutsättningar.

2. EKONOMISKT BISTÅND ENLIGT 4 KAP 1 § OCH 4 KAP 2 §

Ekonomiskt bistånd består av försörjningsstödet och livsföring i övrigt. Försörjningsstödet är uppdelat i två delar, dels den del som utgör riksnormen, som är lika för alla, dels vissa skäliga kostnader. Livsföring i övrigt omfattar annat bistånd som kan utgå för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

2.1. RIKSNORM (4 kap. 3 § 1 p)

Budgetposter

- Livsmedel
- Kläder, skor
- Lek, fritid
- Förbrukningsvaror
- Hygien
- Dagstidningar, telefon, TV-avgift

2.1.1. Livsmedel

Utgångspunkten är en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all mat tillreds hemma.

För barn i skolåldern finns två olika normer, en som innefattar livsmedel till alla måltider och en som utesluter lunchen fem dagar i veckan. I Järfälla används normen som innefattar livsmedel till alla måltider i hemmet.

2.1.2. Kläder och skor

Kostnadsberäkningen täcker det vardagliga kläd- och skobehovet för hela året.

2.1.3. Lek och fritid

Denna budgetpost avser aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till, t ex att läsa böcker, lyssna på musik och att utöva lek och idrott.

2.1.4. Förbrukningsvaror

Här ingår kostnader för rengöring, skötsel och vård av bostaden samt klädvård.

2.1.5. Hygien

Budgetposten ska täcka kostnader för dagligvaror, som behövs för den personliga hygien som till exempel tvål, tandkräm, mensskydd, samt tjänster som hårklippning. För barn under tre (3) år ingår blöjor. Om barnet behöver blöjor efter den åldern får handläggaren göra en individuell bedömning om högre post under denna rubrik ska beviljas.

2.1.6. Dagstidningar, telefon, TV-avgift

Här ingår kostnad för t ex en årsprenumeration av dagstidning, kostnad för abonnemangs- och samtalsavgifter för telefoni samt TV-licens.

2.2. Avsteg från riksnormen

2.2.1. Förhöjning av riksnormen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det kan gälla när någon har förhöjda kostnader för en eller flera poster som ingår i riksnormen och dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som t ex handikappersättning eller vårdbidrag. Förhöjda kostnader kan bero på till exempel behov av särskild kost eller kostnader i samband med umgänget med barnen för umgängesföräldern.

2.2.2. Kosttillägg

Skäl till behov av särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. Det ska framgå av läkarintyget hur länge läkarens bedömning gäller. Tillägg kan göras för fördyrad kost enligt Konsumentverkets beräkningar av förhöjda matkostnader vid olika kostbehov.

Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader, ska möjligheten till handikappersättning undersökas.

Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden, om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad.

2.2.3. Försörjningsstöd vid umgänge

Umgängeskostnader utgör förhöjd kostnad för umgängesförälder. Försörjningsstödet för barn som är tillfälliga medlemmar i ett hushåll omfattar följande poster:

- Livsmedel
- Lek och fritid
- Förbrukningsvaror
- Hälsa och hygien

Bistånd till umgängeskostnader beviljas i regel för max sex (6) dagar/månad. Under sommaren och vid större helger får antalet dagar anpassa till överenskommelse mellan föräldrarna om den är skälig. Rätten till umgänge bör kontrolleras och framgå av dom, avtal eller intyg från boendeföräldern. Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns försörjningsstöd.

2.2.4. Bistånd vid institutionsvistelse eller vistelse i familjehem eller på sjukhus

Fickpengar kan beviljas vid vistelse på behandlingshem, sjukhus eller familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst eller ingår i behandlingkostnaden. Fickpengar är ett reducerat försörjningsstöd där kostnad för mat inte ingår.

2.2.5. Reducerad norm

Reducerat försörjningsstöd kan beviljas till exempelvis matpengar och/eller hyra om det finns särskilda skäl.

Exempelvis

- Om det är uppenbart att biståndet inte går till avsett ändamål
- Om det är uppenbart att den sökande inte har vissa utgifter som ingår i försörjningsstödet

Beviljande av reducerad norm föregås av avslag på full norm.

2.3. Akut bistånd och nödprövning

Akut bistånd kan ges då något inträffat som man inte kunnat planera eller förutse och då personen saknar egna medel. Detta kan till exempel komma på fråga när någon måste fly hemmet på grund av våld, någon har blivit bestulen eller en brand har uppstått i bostaden. I dessa fall kan den enskilde troligtvis inte få fram ett kontoutdrag för att visa att nöd föreligger.

Biståndet ska föregås av en individuell bedömning och hänsyn ska tas till om det finns barn i hushållet. Biståndet ska ges för en kort period och om möjligt ska man hänvisa till att använda sin hemförsäkring. Möjlighet att återbetala beviljat bistånd ska utredas.

Nödprövning ska göras om den sökande inte har rätt till försörjningsstöd, men hävdar nöd. Kontoutdrag ska alltid uppvisas. Biståndet ska vara restriktivt och inte avse full riksnorm. Hänsyn ska tas till om det finns barn i hushållet. Ett beslut om avslag på ansökan om full norm ska alltid fattas och i beslutet ska framgå att en nödprövning gjorts. Möjlighet att återbetala beviljat bistånd ska utredas.

3. FÖRSÖRJNINGSTÖD TILL SKÄLIGA KOSTNADER UTANFÖR RIKSNORMEN (4 KAP 1 § SOL)

Vid behov ska skälig kostnad för följande budgetposter ingå i försörjningsstödet:

- Boendekostnad
- Hushållsel
- Arbetsresor
- Hemförsäkring
- Avgift till fackförening och A-kassa

Vad som anses som skälig kostnad avgörs efter en individuell bedömning av vad som är skäligt för just den personen eller det hushållet

3.1. Boendekostnad

Utgångspunkten ska vid bedömning av skälig boendekostnad och boendestandard vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Utgångspunkt är Försäkringskassans ”Föreskrift om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad”.

Järfälla använder sig av Försäkringskassans beräkning av genomsnittlig bostadskostnad för Stockholmsområdet som högsta godtagbara bostadskostnad. Om bostadskostnaderna bedöms vara för höga i förhållande till vad som är skäligt för det

aktuella hushållet är det rimligt att ställa krav på byte av lägenhet. Krav på byte är främst motiverat vid långvarigt hjälpbehov.

Tillsammans med boendekostnaden ska det även prövas om storleken på bostaden är skälig. Vägledande boendestandard, köket oräknat, är ett rum per person, vuxen eller barn. Det ska beaktas att barn med stigande ålder kan ha behov av möjlighet till avskildhet. Det är rimligt att barn delar rum om det inte finns synnerliga skäl som talar emot det.

Innan ett hushåll ställs inför kravet att byta bostad ska följande faktorer beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Betydande sociala konsekvenser av en flyttning. Detta gäller särskilt barnfamiljer där konsekvenser för till exempel skolgång, barnomsorg och socialt nätverk vägs in.
- Sökandens ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att genomföra en flyttning.
- Sökandens möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte på grund av exempelvis betalningsanmärkningar, tidigare hyresskulder eller otillräckliga inkomster.
- Sökandens möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara hyran.

Om socialtjänsten efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökanden ska uppmanas att ändra sin bostadssituation, ska skäligt rådrum (max sex (6) månader) ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt sänka boendekostnaden.

Om sökanden har oskäligt hög hyra och bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sin boendekostnad, kan bistånd till hyran nedsättas till nivån för högsta godtagbara kostnad.

Om någon under pågående biståndsperiod anser sig behöva byta bostad och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med socialtjänsten. Om den sökande flyttar till dyrare boende utan att samråda med socialtjänsten bör den tidigare lägre hyran beviljas.

3.1.1. Hyresrätt

I allt större utsträckning erbjuder numera bostadsföretagen extra utrustade lägenheter. Detta innebär att man mot ett månatligt hyrestillägg kan få till exempel diskmaskin, inglasad balkong, skåpluckor i ädelträ et cetera. En sökande som själv beställer extra utrustning till lägenhet ska upplysas om att ekonomiskt bistånd inte utgår till detta. Detta gäller inte om lägenheten vid förhyrning redan är försedd med extra utrustning. Hyran måste dock som alltid vara skälig.

Hänsyn vid behovsbedömningen ska tas till familjens storlek, sammansättning, hälsotillstånd, förekomst av rörelsehinder och övriga omständigheter som kan anses skäliga.

Kostnader för medlemskap i hyresgästföreningen och p-plats/garage härrör från ett separat avtal mellan hyresgästen och hyresvärden för vilka det inte ska utgå ekonomiskt bistånd.

3.1.2. Bostadsrätt

I kostnaden för en bostadsrättslägenhet ingår i regel månadsavgift, räntor och amortering. Försörjningsstöd beviljas aldrig till amortering. Den sökande ska hänvisas till att kontakta sin bank för att få anstånd med denna kostnad.

Om den sökande har egna inkomster ska 70 procent av räntekostnaden räknas med, då skattejämkning kan erhållas med 30 procent. Har den sökande inga inkomster medräknas 100 procent av räntekostnaden. Avgiften och den medräknade räntekostnaden beviljas enligt Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig boendekostnad för Storstockholm.

Ekonomiskt bistånd utgår normalt sett inte för kostnader för p-plats/garage.

3.1.3. Egen fastighet

Vid kortvariga (max tre (3) månader) biståndsbehov bör den sökande i första hand uppmanas att söka anstånd med amorteringar i sin bank.

En genomsnittlig boendekostnad räknas fram. I denna ingår exempelvis ränta på lån till fastigheten, tomträttsavgift, uppvärmningskostnader, utgifter för vatten, försäkring, sophämtning och eventuellt vägunderhåll. Amorteringar är att betrakta som eget sparande och ska inte räknas med i boendekostnaden. Den framräknade genomsnittliga boendekostnaden jämförs med Försäkringskassans beräkning av genomsnittlig bostadskostnad för Stockholmsområdet.

Kostnaden för att bo i en egen fastighet kan normalt endast beviljas vid ett kortvarigt behov av bistånd understigande sex (6) månader.

Om den ekonomiska utredningen visar att inkomsterna inte bara tillfälligt är otillräckliga för att klara fastighetskostnaderna, bör den sökande uppmanas att försälja fastigheten. Bankerna brukar acceptera anstånd med betalning om fastigheten lämnas till försäljning. Utgångspunkten för bedömningen är att villan är en realiserbar tillgång, som om den säljs, kan undanröja bidragsbehovet. En individuell bedömning måste göras av de alternativ som står till buds för den enskilde. En förutsättning är att det är möjligt att skaffa annan bostad.

Sökanden ska uppmanas att omedelbart ansöka om skattejämkning hos skattemyndigheten.

3.1.4. Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller beträffande skälig standard och kostnad, krav på flyttning, et cetera, samma regler som vid förstahandskontrakt. Begärd andrahandshyra ska accepteras om den är skälig utifrån den sökandes behov. Socialtjänsten har ingen rätt att utreda förstahandshyresgästens förhållanden. Är boendekostnaden högre än skälig boendekostnad enligt Försäkringskassans föreskrift om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad och biståndsbehovet är mer än kortvarigt, ska sökanden uppmanas sänka sina boendekostnader.

Följande gäller speciellt vid andrahandsboende:

Ett av hyresvärden godkänt andrahandskontrakt ska eftersträvas, men kan inte krävas.

Ett hyresavtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen ska alltid uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå. Förstahandskontrakt eller hyresspecifikation ska begäras in, men kan inte uppställas som krav för rätt till försörjningsstöd.

Hembesök ska alltid göras vid andrahandsboende för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, antalet boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen.

Bistånd kan utgå till depositionsavgift för en månadshyra om den bedöms som skälig.

Anmälningavgift till bostadsförmedling ska betraktas som en kostnad för boende och kan beviljas med skäligt belopp till bostadslös sökande som inte har eget förstahandskontrakt.

3.1.5. Inneboende i hushåll med hushållsgemenskap

För inneboende personer, där hushållsgemenskap föreligger, ska personen betraktas som ensamstående men med gemensamma hushållskostnader. Det kan röra sig om förälder, som är inneboende hos vuxna barn eller person över 20 år, som bor hos föräldrar.

Unga vuxna barn beviljas inte bistånd för hyra i gemensamt hushåll om de inte tidigare betalat hyra till förälder. Undantag från detta kan medges om föräldern förlorat andra bidrag på grund av ett inneboende vuxet barn.

Vid beräkning av den faktiska boendekostnaden ska Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFSS 1998:9) användas.

Det vill säga varje rum räknas som två (2) andelar, köket som en (1) andel.

Exempel:

Bostad om 3 rok, hyra 6 000:-.

Dela lägenhetens hyra (exklusive eventuellt bostadsbidrag) med 7 (6 000:7 x 2).

Ungdomen ska då enligt det här räkneexemplet betala 1 714:-/månad i inneboendehyra.

3.1.6. Ungdom under 22 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran.

3.1.7. Inneboende i hushåll utan hushållsgemenskap

Med ovanstående avses en ensamstående eller en familj, som hyr ett rum hos en främmande hyresvärd och där man inte har gemensamt hushåll. Dessa personer har rätt att få norm som ensamstående eller familj. Vilka avdrag, som ska göras från normen beror på vad som ingår i hyran enligt hyresöverenskommelsen.

Hembesök ska alltid göras vid denna typ av kontrakt för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, antalet boende i bostaden och att personen kan anses bo i lägenheten.

3.1.8. Bostadslösa

Enligt 4 kap. 1 § SoL har den som inte själv kan tillgodose sina behov rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Det kan innebära att personer som saknar möjligheter att ordna eget boende kan ha rätt till tillfälligt boende i till exempel vandrarhem eller härbärke.

3.2. Hushållsel

Bistånd ska beviljas till skälig kostnad. Den enskilde har rätt till den faktiska kostnaden om den är rimlig och kommunen kan inte hänvisa till schabloner eller genomsnittskostnad för olika hushållstyper.

När vuxna som inte är gifta/sambos, delar lägenhet ska en anpassning till förhållandena i det enskilda fallet göras. Den fasta avgiften för abonnemanget ska dock alltid lägenhetsinnehavaren stå för. Övriga i hushållet kan beviljas bidrag till sin del av förbrukningen om de begär det. Kostnaden för förbrukningen delas då på antal personer i hushållet.

3.2.1. Uppvärmning, vatten- och övriga driftskostnader

Kostnader för uppvärmning, vatten samt övriga nödvändiga driftskostnader kan beviljas mot uppvisande av faktura om kostnaderna bedöms som skäliga.

3.3. Hemförsäkring

Bistånd ska beviljas till skälig kostnad för grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd, men även allriskförsäkring eller motsvarande.

Tilläggsförsäkringar såsom exempelvis hemplusförsäkring ingår inte. Vägledning kan hämtas av Konsumentverkets beräkningar av genomsnittskostnad för hemförsäkring hos olika hushållstyper. Det bör även här observeras att schabloner endast får användas som stöd vid bedömningen. I de fall den sökande har års- eller halvårsbetalningar ska denne uppmanas att begära månads- eller kvartalsbetalningar.

En och samma hemförsäkring gäller oftast för alla som är skrivna på samma adress och som delar hushåll med varandra. Hos några bolag krävs istället att varje person som ska omfattas namnges i försäkringsavtalet, detta kan även kombineras med krav på hushållsgemenskap.

Inneboende utgör undantag och ska uppmanas att skaffa en egen hemförsäkring

3.4. Arbetsresor

Bistånd till SL-kort beviljas dem som har förvärvsarbete, deltar i arbetsmarknadsåtgärder eller är SFI-studerande (svenska för invandrare).

Den som bor på gångavstånd, det vill säga närmare än cirka två (2) km från sin dagliga sysselsättning, beviljas inte ersättning för resor. Individuell bedömning av behovet av månadskort ska göras för dem som behöver resa mindre än fem (5) dagar i veckan. Billigaste alternativ månadskort/reskassa beviljas då.

3.5. Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd ska beviljas för avgift till fackförening och erkänd arbetslöshetskassa (A-kassa) med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. I de fall det är möjligt att få reducerad avgift ska i första hand sådan ansökan göras.

4. EKONOMISKT BISTÅND TILL SÄRSKILDA ÄNDAMÅL FÖR LIVSFÖRINGEN I ÖVRIGT ENLIGT 4 KAP. 1 § SOL

I detta avsnitt ges riktlinjer för ekonomiskt bistånd till ändamål som utöver försörjningsstödet prövas enligt 4 kap. 1 § SoL.

4.1. Övriga lokala resor

Ett SL-kort kan beviljas om den enskilde har behov av regelbundna resor på grund av vård och behandling eller utifrån sociala skäl. Biståndet till månadskortet beviljas i dessa fall under den pågående behandlingstiden. För övriga behov kan reskassa beviljas. För arbetsresor se föregående kapitel.

4.1.1. Skolkort

SL:s skolkort för barn och ungdomar prövas och beviljas av skolan. Om föräldrar valt att placera sina barn i andra skolor än de som ligger närmast hemmet, bör bistånd till skolkort inte beviljas om det inte är uppenbart att det ur ett barnperspektiv finns skäl att bifalla sådan ansökan.

Tilläggskort kan beviljas till ungdomar som deltar i aktiviteter långt från hemmet, om sådana aktiviteter är av stor betydelse för den unges utveckling.

4.1.2. Umgängesresor

Båda föräldrar har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska ta del av kostnaderna efter ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till bådaskonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Rätten till umgänge ska kontrolleras och framgår av avtal eller intyg från vårdnadshavaren.

Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kommer överens om hur resekostnaden ska betalas kan bistånd till umgängesresa beviljas med en resa i månaden med billigaste färdstätt inom Sverige relaterat till barnets ålder och förmåga.

Bistånd till kostnader för umgängesresor till utlandet beviljas vanligtvis inte. Resekostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att bekosta.

4.1.3. Färdtjänst

Faktisk kostnad för färdtjänst ska räknas in i månadsbehovet i stället för SL-kort. Merkostnad på grund av medpassagerare beviljas inte.

4.1.4. Sjukresor

Resor som är nödvändiga för att vården ska kunna genomföras, eller resor som är nödvändiga för att hämta ut förskrivna läkemedel, hjälpmedel och förbrukningsmaterial beviljas av landstinget. För den del som inte ersätts av landstinget (egenavgift) kan ekonomiskt bistånd beviljas.

4.2. Utlandsvistelse

Den som antingen studerar SFI, är aktivt arbetssökande eller har annan planering, och avbryter detta på grund av utlandsvistelse är inte berättigad till försörjningsstöd vid återkomsten. Hen har inte bidragit till att bli självförsörjande. Avslag kan ges för den första månaden efter återkomsten.

4.3. Hemtjänstavgift

Hemtjänsttaxan är inkomstrelaterad. Om någon söker bistånd till hemtjänstavgift ska i första hand undersökas om rätt avgift har debiterats.

4.4. Barnomsorgsavgift

Barnomsorgsavgift utgör skälig kostnad. Om någon söker bistånd till barnomsorgsavgift ska i första hand undersökas om rätt avgift har debiterats. Barnomsorgstaxan är inkomstrelaterad till hushållet och den sökande måste själv uppge rätt inkomst för att taxan ska bli rätt.

Om vårdnadshavarna har gemensam vårdnad och barnet bor växelvis kan de ansöka om delad faktura.

4.5. Flyttkostnader

Bistånd kan beviljas till sökande som har försörjningsstöd eller inkomster i nivå med riksnormen. Biståndsbehovet ska prövas restriktivt utifrån följande:

- Behov av och orsak till flyttningen (till exempel hälsoskäl, sociala omständigheter, billigare bostad).
- Egen förmåga att ordna flyttning med hjälp av anhöriga och vänner.

Biståndet ska i första hand gälla hyra av flyttbil inklusive kostnad för försäkring och bensin. Det krävs särskilda skäl för att godta anlitan av flyttfirma. Detta gäller även för flyttning till annan ort inom Sverige.

4.5.1. Reparationskostnader

Reparationskostnader avser kostnader för reparation på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Biståndsprövningen ska vara restriktiv och bistånd endast beviljas om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning. Det ska finnas medicinska och/ eller sociala skäl till bostadsbytet. Besiktningsprotokoll från hyresvärden ska inhämtas som beslutsunderlag.

4.5.2. Magasineringskostnad

Kostnader för magasinering av möbler behandlas restriktivt. Magasinering kan beviljas om den enskilde väntar nytt boende som är känt eller bedöms ha goda möjligheter att hitta nytt boende.

Bistånd till magasinering av bohag kan utgå i maximalt fyra (4) månader. Magasineringsavtalet är mellan magasineringsfirman och den enskilde som även själv ska göra beställning av magasinering. Socialförvaltningen åtar sig inte ansvarsförbindelser gentemot magasineringsfirman.

4.6. Hemutrustning

Ansökan om bidrag till hemutrustning ska behandlas restriktivt. För att kunna bedöma vilket behov som föreligger ska hembesök göras. Unga människor som flyttar från föräldrahemmet är i normala fall inte berättigade till bistånd.

Ansökan om hemutrustning där den sökande är inneboende eller hyr i andra hand handläggs restriktivt och endast basutrustning eller kompletterande hemutrustning beviljas, exempelvis säng och sängkläder.

Flyktingar eller utländska medborgare som fått uppehållstillstånd på grund av anknytning till en flykting, hänvisas att i första hand söka hemutrustningslån hos Centrala studiestödsnämnden, CSN.

4.6.1. Basutrustning

I de fall den sökande saknar basutrustning ska behovet prövas med hänsyn till den sökandes ålder och framtida förmåga att själv skaffa den nödvändiga utrustningen samt naturligtvis med hänsyn till de möbler som den enskilde redan har.

Vid skilsmässa kan under speciella omständigheter någon av parterna få behov av kompletterande basutrustning som de själva inte kan tillgodose. En bedömning av behovet bör ske efter att bodelning har ägt rum.

Basutrustning består av:

- Sova: Säng med bäddutrustning – beviljas med maximalt fyra (4) procent av basbeloppet
- Äta: Bord, stolar, husgeråd, städmaterial, lampor och gardiner – beviljas med maximalt tolv (12) procent av basbeloppet.

Bistånd till basutrustning kan beviljas med maximalt 16 procent av basbeloppet för en ensamstående och med fem (5) procent av basbeloppet för varje övrig familjemedlem.

4.6.2. Hel hemutrustning

Hel hemutrustning innebär en mer omfattande grundutrustning som ska användas under en längre tid.

Detta bistånd beviljas till personer som inte inom överskådlig tid bedöms kunna själva bekosta en grundutrustning. Exempel på personer som kan komma i fråga för hel hemutrustning är de med mycket svåra psykosociala problem eller äldre med låg eller ingen pension.

4.6.3. Kompletterande hemutrustning

Behovet prövas med hänsyn till den sökandes ålder och framtida förmåga att själv komplettera sin hemutrustning. Bedömning av behovet av bistånd utgår ifrån vad en låginkomsttagare på orten har råd med.

4.6.4. TV-apparat

Inköp av TV kan beviljas. Maximalt belopp som kan beviljas är fem (5) procent av basbeloppet.

4.6.5. Dator

Inköp av dator kan beviljas. Maximalt belopp som kan beviljas är fem (5) procent av basbeloppet.

4.6.6. Uppkoppling/bredband

Uppkoppling kan beviljas utifrån vad en låginkomsttagare på orten kan förväntas ha råd med.

4.6.7. Tvättmaskin

Normalt bör tvätt ske i fastighetens gemensamma tvättstuga. Bistånd till egen tvättmaskin i bostaden kan endast utgå om sökanden har starka medicinska skäl och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt till exempel genom handikappersättning.

4.6.8. Spädbarnsutrustning

Bistånd till spädbarnsutrustning kan beviljas. Förutsättningen för bistånd är att den sökande inte har någonting sedan tidigare och inte har möjlighet att få eller låna begagnad utrustning. Detta innebär att prövningen blir annorlunda när någon får sitt andra, tredje barn och så vidare, mot när man får sitt första.

I utrustningen bör ingå barnsäng med tillbehör, utrustning för bad och matning, basutrustning av kläder samt begagnad barnvagn.

Norm: Max elva (11) % av basbeloppet utan specificering.

4.7. Sjukvård**4.7.1. Läkarvård och medicin**

För läkarvård kan bistånd utgå med faktisk kostnad för avgifter vid läkarbesök och läkarföreskriven medicin samt behandling som ingår i högkostnadsskyddet. Ersättning för medicinkostnader upp till högkostnadsskyddet beviljas mot uppvisande av kvitton. Kvitton äldre än tre (3) månader ersätts inte.

Det utgår inte bistånd till receptfri medicin, andra apoteksvaror eller hälsokostpreparat. Undantag kan göras för allergimedier och avlusningsmedel.

4.7.2. Sjukhusvård

Kostnad för sjukhusvård uttas även för den som saknar inkomst. Om någon erhåller försörjningsstöd och dygnskostnaden överstiger matnormen per dag, beviljas mellanskillnaden. Om personen läggs in mot sin vilja eller där inläggningen sker oplanerat kan hela sjukhusräkningen beviljas under den första månaden.

4.7.3. Alternativ medicinsk behandling

Vid ansökan om vissa behandlingar såsom akupunktur, zonterapi eller liknande ska utredningen omfatta landstingets möjligheter att ge efterfrågad eller alternativ behandling. Bistånd till alternativ behandling beviljas i princip inte.

4.7.4. Psykoterapi

Behov av psykoterapi, som är styrkt av psykiatrisk expertis inom landstinget, faller inom ramen för landstingets ansvar. Sökande hänvisas till den öppna psykiatriska mottagningen eller liknande. Ekonomiskt bistånd till terapi beviljas inte i normalfallet. Om det i undantagsfall beviljas ska kostnaden accepteras som godtagbar utgift vid normberäkningen.

4.7.5. Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som till exempel hörapparat eller batterier, om behovet inte kan tillgodoses via landstinget eller försäkringskassan.

4.7.6. Fysisk aktivitet på recept, FaR

Personer kan beviljas träningskort om de bifogar recept från läkare på fysisk aktivitet, FaR. Receptet ska beskriva vilken aktivitet som rekommenderas och under hur lång period som receptet gäller.

Personen ska i första hand hänvisas till de träningsanläggningar som erbjuder reducerat pris på träningskort för dem som har fysisk aktivitet på recept.

4.7.7. Glasögon och kontaktlinser

Den sökande ska uppvisa kostnadsförslag från legitimerad optiker som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är det paketpris som de flesta optiker erbjuder.

Om det finns medicinskt behov av till exempel särskild slipning eller behandling av glaset ska behovet styrkas av optiker eller ögonläkare. Den extra kostnaden ska godtas om den speciella slipningen eller behandlingen är det enda alternativet för att korrigera den sökandes synfel.

När det gäller glasögon till barn kan det vara motiverat att acceptera en något högre kostnad för bågen. Vid biståndsprövningen till barn ska hänsyn tas till landstingsbidraget.

Kostnad för kontaktlinser kan endast godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet har styrkts av läkare.

4.8. Tandvård

4.8.1. Akut tandvård

Ekonomiskt bistånd utgår i första hand till akut tandvård. Akut tandvård är sådan vård som inte kan vänta utan måste utföras snarast. Det kan röra sig om värk, svåra infektioner eller traumaskador.

4.8.2. Nödvändig tandvård

Nödvändig tandvård är den tandvård som behövs för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus och är en förutsättning för att kunna fungera socialt och kunna arbeta. Det ska heller inte vara sannolikt att personen blir självförsörjande inom den närmaste tiden.

Avgift för narkos eller annan smärtlindring kan godkännas men ska alltid föregås av läkar/psykologintyg som styrker personens problematik och det ska framgå att andra alternativ är uttömda.

Ansökan om försörjningsstöd till tandvård bör göras före tandvårdsbehandlingen, även om behandlingen är akut. Den sökande uppmanas också att begära ett kostnadsförslag av sin tandläkare så att omfattningen av tandvården och kostnaden kan jämföras med vad låginkomsttagare har råd att kosta på sig.

Kommunens tandläkarkonsult anlitas vid svårbedömda situationer eller när olika behandlingsalternativ kan finnas.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd för nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skäligt beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad hen själv kan betala med sitt normöverskott under sex (6) månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren.

4.9. Rättshjälpkostnader/rådgivningskostnader

Samtliga rättshjälps- och rådgivningskostnader ska hänvisas till hemförsäkringens rättsskydd eller rättshjälpslagens regler om rådgivning.

Efter särskild prövning kan bistånd beviljas till rättshjälpsavgift i mål som gäller vårdnad och umgänge.

4.10. Begravningskostnad

Bistånd till begravningskostnader enligt 4 kap. 1 § SoL utgår i de fall när dödsboets tillgångar inte är tillräckliga för att täcka en skälig kostnad för begravningen. Ansökan om bistånd hänvisas till kommunens dödsboudredare som genomför en dödsboudredning. Huvudregeln är att begravningskostnader har företräde framför alla andra kostnader för dödsboet.

Om dödsboet saknar medel till begravningskostnader kan anhöriga för dödsboets räkning ansöka om bistånd till detta. Dödsboet kan maximalt få upp till 50% av prisbasbeloppet.

Om begravningen kostar mer än så får beställare av begravningen, oftast anhöriga, stå för den kostnaden.

4.10.1. Övrigt

Make/maka och sambos har försörjningsskyldighet som även omfattar begravningskostnader. Bedömning får göras från fall till fall. Make/maka/sambo ska dock inte hamna under norm på grund av begravningskostnader.

Om den avlidne är ett minderårigt barn gäller föräldrars försörjningsplikt. Det är därför föräldrarna som ska ansöka om bistånd till begravningskostnaden och inte barnets dödsbo. I dessa fall görs ansökan till handläggare på enheten för försörjningsstöd och inte till dödsboutredare.

4.10.2. Resor vid nära anhörigs bortgång

Bistånd kan beviljas till resor inom Sverige för att den enskilde ska kunna närvara vid nära anhörigs dödsbädd eller begravning. Med nära anhörig menas make/maka, sambo, förälder, barn, syskon, mor- och farföräldrar och barnbarn.

Vid utlandsresa i samband med anhörigs bortgång bekostas inte resan och godkännande om att vara borta ges för maximalt tio (10) arbetsdagar. Längre frånvaro kan påverka rätten till bistånd.

4.11. Skulder

Generellt gäller att ekonomiskt bistånd inte utgår för betalning av skulder.

4.11.1. Skulder för barnomsorgsavgift

I första hand ska den som har skuld för barnomsorgsavgift undersöka möjligheten till avbetalning eller försöka få skulden justerad utifrån rätt inkomst.

Vid bedömningen av huruvida bistånd till skulden ska utgå ska barnperspektivet beaktas och konsekvenserna för familjens ekonomi och situation i övrigt om barnomsorgsplatsen förloras.

Om barnomsorgsavgift inte har utgått tidigare och det framgår klart att den sökande under den period som skulden uppstått varit berättigad till bistånd ska bistånd till skulden kunna utgå.

4.11.2. Hyresskuld

Generellt sett gäller att ekonomiskt bistånd inte utgår för betalning av hyresskulder.

Har någon på grund av för låg inkomst ådragit sig hyresskuld innan kontakt tas kan ekonomiskt bistånd beviljas för den del av skulden som orsakats av den för låga inkomsten (i förhållande till norm).

Om den sökande haft inkomst över försörjningsstödsnormen eller fått komplettering som inkluderat hyreskostnaden och trots detta inte betalat hyran utgår normalt sett inte bistånd till skulden. I första hand bör avbetalningsplan med hyresvärden upprättas.

Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras. För att undvika återkommande hyresskulder ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld så långt det är möjligt följas upp. Om det bedöms lämpligt bör fråga om egna medel väckas.

Om barn ingår i hushållet ska barnperspektivet beaktas. Vid återkommande hyresskulder bör en anmälan till barnenheten och/eller ungdomsenheten övervägas.

5. FASTSTÄLLANDE AV BEHOV AV EKONOMISKT BISTÅND

Behov av försörjningsstöd beräknas genom att normens grundbelopp och eventuella tilläggsbelopp läggs samman, varvid hushållets bruttobelopp framkommer. Generellt gäller att alla inkomster och tillgodohavanden reducerar detta belopp, varefter nettobeloppet blir den summa, som enligt huvudregeln kan utbetalas. Om inkomster som överstiger hushållets behov enligt norm förekommer en månad är huvudregeln att detta överskott överförs som inkomst nästföljande månad.

I princip alla insättningar och andra former av inkomster kan inräknas vid prövning av ekonomiskt bistånd.

Exempel på inkomster som i sin helhet reducerar bidragsbeloppet och inkomster som inte reducerar ekonomiskt bistånd finns i rutinerna.

5.1. Inkomster och tillgångar som reducerar ekonomiskt bistånd

5.1.1. Tillgångar

I princip ska ekonomiskt bistånd inte beviljas om den sökande har egna obundna tillgångar i form av bankmedel, aktier, obligationer o. dyl. Detta gäller även om man fått tillgången genom arv, gåva eller testamente.

5.1.2. Sparade medel

Normens konstruktion bygger på att hushållet ska kunna planera vissa utgifter på längre sikt, exempelvis klädinköp. I de fall då försörjningsstöd utgår under längre tid måste därför ett visst sparande accepteras.

Huvudregeln är att ekonomiskt bistånd inte beviljas den som har kapital.

Undantag: Varje ålderspensionär har rätt att ha ett kapital på högst 50 procent av basbeloppet utan att detta påverkar bedömningen vid ansökan om ekonomiskt bistånd.

5.1.3. Bil, båt, motorcykel, husvagn och likande

Den som äger bil, båt, motorcykel, husvagn och liknande ska i normalfallet avyttra densamma innan ekonomiskt bistånd kan beviljas. Skälig tid måste ges för att realisera tillgången.

Undantag kan ges för bilinnehav

- Om bilen är nödvändig för arbetsresor.
- Om den sökande beviljats bilstöd från Försäkringskassan
- Om biståndsbehovet är kortvarigt

Om bilinnehav bedöms skäligt beviljas ett belopp motsvarande ett SL-kort och det står sökande fritt att i stället använda detta belopp till bilkostnader. Ekonomiskt bistånd till resterande kostnader för bilen beviljas inte.

5.1.4. Fastighet och bostadsrätt

Utgångspunkten för bedömningen är att fastigheten/bostadsrätten är en realiserbar tillgång, som om den säljs, kan undanröja bidragsbehovet. En individuell bedömning måste dock göras av de alternativ som står till buds för den enskilde. Det måste säkerställas att det är möjligt för fastighetsinnehavaren att skaffa annan bostad vid en försäljning.

5.1.5. Bosparande

Bosparande upp till den nivå som behövs för att behålla platsen i bosparkön räknas inte som tillgång. Överskott över denna nivå räknas däremot som tillgång.

5.1.6. Fritidshus

Vid innehav av fritidshus bör ekonomiskt bistånd inte beviljas. Fritidshuset utgör en tillgång som kan avyttras eller hyras ut. Skälig tid måste ges för att avyttra egendomen.

6. SÄRBESTÄMMELSER FÖR VISSA BIDRAGSSÖKANDE

6.1. Hushållstyper

6.1.1. Makar eller sammanboende

Makar är civilrättsligt underhållsskyldiga mot varandra. Ett ogift par, som lever under äktenskapsliknande förhållanden, har ett ömsesidigt försörjningsansvar. De förutsätts bistå varandra ekonomiskt även om det inte föreligger någon civilrättslig underhållsskyldighet. Detta gäller oavsett om samboförhållandet varat endast under en kortare tid.

Äktenskapsbalken och Föräldrabalken går före Socialtjänstlagen. Även under beaktetid vid skilsmässa är makarna försörjningsskyldiga gentemot varandra och gemensamma barn, oavsett hur de väljer att bo. Undantag från detta kan göras till exempel om det gäller ärenden där någon är utsatt för våld och skyddsbehov föreligger. Försörjningsplikt kan inte hävdas gentemot den som får försörjningsstöd.

6.1.2. Giftna, men inte sammanboende

I fall då giftna personer inte lever tillsammans, oavsett om en part bor eller befinner sig utomlands, kvarstår försörjningsplikten. Prövningen av rätten till bistånd ska utgå från denna princip.

I de fall där den enskilde hävdar att dennes make/maka inte har försörjningsförmåga ligger det på den enskilde att påvisa detta.

6.1.3. Övriga sammanboende

Om två vuxna personer bor tillsammans utan att det är ett äktenskapsliknande samboförhållande föreligger ingen underhållsskyldighet. De gemensamma hushållskostnaderna beräknas utifrån antal boende.

6.1.4. Ungdomar

Föräldrar är underhållsskyldiga tills barnet fyllt 18 år. Går ungdomen fortfarande i skolan (gymnasiet) vid denna tidpunkt är föräldrarna underhållsskyldiga så länge skolgången pågår, dock som längst tills ungdomen fyllt 21 år. Underhållsskyldigheten kvarstår även om ungdomen bor och studerar på annan ort.

Om föräldrarna försummar sin skyldighet att försörja barnet, bör socialnämnden i första hand verka för att underhållsskyldigheten fullgörs.

Finns inga andra möjligheter, bör socialnämnden ge ekonomisk hjälp även till en ung person vars försörjning vilar på föräldrarna. Att utan vårdnadshavarens medgivande bistå barnet ekonomiskt bör dock vara en lösning som inte tillgrips förrän i sista hand och försiggår av utredning och särskilt beslut.

För hemmaboende gymnasieungdomar upp till 21 år som har egna inkomster till exempel lön, gäller att de får behålla sin lön upp till ett prisbasbelopp.

6.1.5. Ungdomars eller unga vuxnas boende

Ungdomar och unga vuxna anses normalt tillförsäkras en skälig levnadsnivå vad avser boendet genom att bo i föräldrahemmet.

Den enskilde har en skyldighet att planera sin ekonomi så att hen så långt som möjligt undviker att bli beroende av försörjningsstöd. Detta medför att hemmaboende ungdomar inte har någon rätt till bistånd för ett eget boende såvida de inte betalat hyra tidigare till en förälder.

Rätt till bistånd till boendekostnad kan föreligga om det finns särskilda skäl till exempel vid våld i hemmet eller hedersproblematik.

6.1.6. Ungdomar som bildat familj

Föräldrar har kvar sitt försörjningsansvar för underårigt barn även om den underåriga själv blir förälder. De har däremot inget försörjningsansvar för barnbarnet. Vid giftermål, då barnet fyllt 18 år, övertar make/maka försörjningsplikten. Om make/maka inte kan fullgöra sin försörjningsplikt, primär försörjningsplikt, har den underåriges föräldrar försörjningsplikt, sekundär försörjningsplikt.

Grundprincipen är att äktenskapsbalken går före föräldrabalken som i sin tur går före socialtjänstlagen.

6.2. Hushåll med underåriga barn

6.2.1. Hushåll med barn under skolåldern

Föräldrar ska ta ut full föräldrapenning till dess förskoleplats erbjuds. Den som får försörjningsstöd i avvaktan plats inom förskoleverksamhet ska söka plats på flera

förskolor och ta den plats som först anvisas. Om särskilda skäl föreligger kan undantag göras utifrån ett barnperspektiv.

6.2.2. Underhållsstöd

Då föräldrarna inte är gifta eller sammanboende ska underhåll i första hand sökas hos den andre föräldern. I andra hand söks underhållsstödet hos Försäkringskassan. Även vid växelvis boende söks stöd/bidrag hos Försäkringskassan.

6.2.3. Hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna

När barnet eller barnen bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet eller barnen delas lika mellan föräldrarna.

Om barnet/barnen blir sjukt så ska den förälder, där barnet då befinner sig, stå för kostnaden.

6.2.4. Umgängesbarn

Umgängeskostnader utgör förhöjd kostnad för umgängesförälder. Försörjningsstödet för barn som är tillfälliga medlemmar i ett hushåll omfattar följande poster:

- Livsmedel
- Lek och fritid
- Förbrukningsvaror
- Hälsa och hygien

Bistånd till umgängeskostnader beviljas i regel för maximalt sex (6) dagar per månad. Under sommaren och vid större helger får antalet dagar anpassas till överenskommelse mellan föräldrarna om den är skälig. Rätten till umgänge bör kontrolleras och framgå av dom, avtal eller intyg från boendeföräldern.

Se även umgängesresor.

6.3. Studerande

6.3.1. Vuxenstuderande

Huvudregeln är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till försörjningsstöd. Försörjningsstöd under studietiden ska endast beviljas om synnerligen starka sociala skäl föreligger eller i tillfälligt akuta situationer.

Undantag är SFI-studier och arbetsmarknadsutbildningar där aktivitetsstödet är otillräckligt.

6.3.2. Studerande med studieuppehåll

Studiemedlen ska täcka levnadsomkostnader under terminerna till och med den dag terminen slutar. Uppgiften finns i beslutet om studiemedel.

Socialtjänsten får begära att den som under studieuppehåll söker försörjningsstöd ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Den enskilde ska kunna visa att hen i god tid sökt feriearbete eller på annat sätt försökt lösa den ekonomiska situationen då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation som hen bör ha kunnat planera inför.

Om den sökande har fått arbete och ansöker om försörjningsstöd i avvaktan på första lön bör försörjningsstödet beviljas mot återbetalning enligt 9 kap. 2 § SoL.

För de studerande som har sommaruppehåll under studietiden finns särskild rutin som uppdateras varje år.

6.3.3. Ungdomar under 21 år som går i skolan

Vårdnadshavare har enligt föräldrabalken försörjningsskyldighet för ungdomar som går i skolan till dess den unge fyller 21 år. Till skolgång räknas studier på grundskolenivå, gymnasienivå eller annan jämförlig grundutbildning.

Föräldrar är bara försörjningsskyldiga för myndigt barn om den unge går i skolan. Om den unge gör ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte underhållsskyldiga under uppehållet men blir det återigen om barnet återupptar skolgången. Ferier och tid då den unge på grund utav sjukdom är förhindrad att delta i utbildningen anses praxis utgöra tid då skolgång pågår. Försörjningsskyldigheten upphör därmed inte under exempelvis sommarlov. Om vårdnadshavarna har försörjningsplikt så ska den unge räknas med som barn i hushållet såvida det inte finns särskilda skäl för att ungdomen ska beviljas bistånd som eget hushåll.

Alla nyanlända i gymnasieåldern, 16-20 år, har möjlighet att börja studera på in-vandrarintroduktion inom det individuella programmet (IVIK) vilket ger gymnasiekompetens. Ungdomar under 21 år som studerar IVIK omfattas av föräldrarnas försörjningsskyldighet. När den unge fyllt 21 år får hen söka studiemedel för att fullfölja sina gymnasiestudier.

6.3.4. Ensamkommande barn under 20 år som går i skolan

Sökanden som har fyllt 18 år och som saknar föräldrar med försörjningsansvar, exempelvis ensamkommande flyktingbarn, kan beviljas försörjningsstöd till uppehälle så länge hen studerar på gymnasienivå och i övrigt uppfyller kriterierna för att beviljas försörjningsstöd. Den unge ansöker som vuxen person och beräkningen görs enligt norm för vuxna utifrån boendesituation och inkomster.

Bestämmelsen i 4 kap 1a § SoL om skolungdomars arbetsinkomster är inte tillämplig. Däremot kan den särskilda beräkningsregeln i 4 kap 1b § SoL, jobbstimulansen, vara tillämplig vid beräkningen av försörjningsstöd.

6.4. Pensionärer

Hel pension (folkpension, pensionstillskott, ATP och eventuell annan pensionsförmån) överstiger i normalfallet normen för ekonomiskt bistånd. Personer som erhåller äldreförsörjningsstöd kan få lägre belopp och därmed ha rätt till ekonomiskt bistånd.

6.5. Arbetslösa

Alla arbetslösa ska vara inskrivna vid Arbetsförmedlingen och vara aktivt arbetssökande. Arbetslösa ska i första hand söka sin försörjning genom ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Förutsättningen för att ekonomiskt bistånd ska utgå vid

arbetslöshet är att den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande och söker alla rimliga arbeten. Personer som inte har ersättning via arbetslöshetsförsäkringen kan hänvisas till arbetsmarknadsenheten och förutsätts delta i åtgärder som ska underlätta inträde på arbetsmarknaden.

6.6. Företagare och personer med fria yrken

Huvudregeln är att ekonomiskt bistånd inte ska utgå för att finansiera affärsverksamhet eller till att reglera skulder som uppkommit i sådan verksamhet.

Om en person driver ett eget företag och ansöker om ekonomiskt bistånd måste personen i första hand ta ut avtalsenlig lön. Om personen inte kan försörja sig på den egna verksamheten bör socialtjänsten hänvisa personen till att avveckla företaget och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. I varje enskilt fall behöver en individuell prövning göras.

6.6.1. Företagsformer och realiserbara tillgångar

Alla typer av företag kan representera realiserbara tillgångar.

Det är svårt att kontrollera inkomster som en enskild kan ha via sitt företag, därför kontrolleras i första hand om hen har ett företag eller ett funktionärsuppdrag/styrelseuppdrag i ett företag/förening. Därutöver kontrolleras deklARATION, momsredovisning och förekomst av F-skattsedel.

6.6.2. Företag som begärts i konkurs

Om företaget lagts ned eller är föremål för konkursutredning och företagaren inte har någon annan försörjningsmöjlighet kan ekonomiskt bistånd beviljas. Samma krav kan ställas som på andra arbetslösa.

6.6.3. Sökande med fria yrken

Sökande med fria yrken såsom exempelvis konstnärer, författare, artister och frilansarbetare har ofta F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestationer ska ställas.

6.7. Våld i nära relationer

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden ska särskilt beakta att den som är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Det är viktigt att hen får snabb hjälp för att avhjälpa eller förhindra fortsatt nödsituation. Hen kan behöva hjälp med att etablera kontakt med stödorganisationer. Hen kan också ha behov av ekonomiskt bistånd till uppehälle eller annat boende. Finns det barn i familjen ska särskilt barnens situation och behov bedömas.

6.8. Inskrivna i kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsmyndigheten svara för alla kostnader under verkställighetstiden. För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan.

Sökandens möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas.

Häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar.

Personer som dömts till fängelsestraff ska i första hand själva ta reda på om de har möjlighet att omgående påbörja verkställigheten. Om så är fallet ska detta ske. Vid ansökan om bistånd i avvaktan fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos kriminalvården.

Vid avtjänat straff ligger enligt 4 kap 1 § SoL ansvaret för bistånd på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod. En rimlig övergångsperiod kan vara cirka en (1) månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret.

Vid frigivning ska anstalten stå för kostnaden för hemresa samt sökande ska ha ansökt om ”muckbidrag”.

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård kan ha kvar rätten till vissa ersättningar från Försäkringskassan vilket bör utredas innan bistånd beviljas. Detta gäller även för dem i fängelse som har ersättning från Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan.

6.8.1. Hyreskostnad

Häktade har rätt till bistånd från socialtjänsten till hyra om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt. En sedvanlig ekonomisk prövning ska alltid göras. Personer dömda till kriminalvård kan i vissa fall beviljas bistånd till hyra under verkställighetstiden. Vägledande ska vara den sökandes hyresförhållanden, straffets längd, egen förmåga att betala hela eller del av hyran, samt rehabiliteringsaspekten.

Vid vårdtid på högst sex (6) månader kan ekonomiskt bistånd till hyra beviljas om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. Om den sökande hyr andrahandslägenhet eller inneboenderum ska särskilda skäl föreligga för att undantag ska göras.

Vid vårdtid som överstiger sex (6) månader ska den sökande försöka få sin lägenhet uthyrd i andra hand då bostad efter frigivningen ofta är betydelsefull för fortsatt rehabilitering.

6.8.2. Intensivövervakning med elektronisk kontroll, så kallad fotboja

Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff, dels som ett led i förberedelser för frigivning, så kallad intensiv övervakning (IÖV- utsluss).

Personer som avtjänar straff med fotboja, efter att ha dömts till ett kortare straff, jämföras med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från a-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd till sin försörj-

ning. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller istället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

Vid IÖV-Utsluss är personen fortfarande inskriven inom kriminalvården och har inte rätt till försörjningsstöd.

Eventuella merkostnader på grund av intensivövervakning bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

6.8.3. Kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får behandling istället för att vistas på anstalt. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning.

Vid behandling står kriminalvården för alla kostnader och försörjningsstöd ska inte beviljas. Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och de kontroller som följer av behandlingsplanen. Bistånd till klientens försörjning ska prövas av socialtjänsten.

Kontraktsvård är en straffpåföljd och om klienten avbryter eller missköter den uppgjorda behandlingsplanen gäller istället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

6.8.4. Samhällstjänst

Samhällstjänsten ska utföras under den dömdes fritid under kontroll av frivårdsmyndigheten. Den dömda kan behålla sitt ordinarie arbete, studera eller vara aktivt arbetsökande. Att en biståndssökande person är dömd till samhällstjänst ska inte påverka socialtjänstens krav på att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid, och till exempel delta i praktik.

6.9. Nordiska medborgare

Nordiska medborgare har samma rättigheter som medborgare i Sverige.

6.10. EU-medborgare

6.10.1. Allmän orientering

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt omfattar dock inte medborgare från Schweiz, för vilka tidigare regler om uppehållstillstånd fortfarande gäller. Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på sådana EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten. Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre (3) månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar. EU-medborgaren har uppehållsrätt om hen:

- är arbetstagare eller egenföretagare i Sverige

- har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning
- är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige
- har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av dem för sin försörjning. En registrerad partner jämställs med make. Det ska noteras att familjemedlemmar inte behöver vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt.

Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från annat EU-land eller annat utomnordiskt land, ska denne dock ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt exempelvis genom en anställning i Sverige.

Upphållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år har permanent uppehållsrätt.

6.10.2. Registrering och ansökan om uppehållskort

En EU-medborgare som har uppehållsrätt och som avser att stanna i Sverige under längre tid än tre (3) månader ska enligt utlänningslagen registrera sig hos Migrationsverket. Registreringsskyldigheten gäller dock inte arbetssökande. En EU-medborgares familjemedlem som inte är EU-medborgare ska ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast tre (3) månader efter ankomsten till Sverige. Ett bevis om registreringen och ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort utfärdas omedelbart. Upphållskortet, som ska upprättas inom sex (6) månader från ansökan, gäller i fem (5) år från dagen för utfärdandet.

Ett bevis om registrering eller ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort kan användas av EU-medborgaren vid en biståndsansökan för att visa att hen har uppehållsrätt som till exempel arbetstagare.

6.10.3. Yrkesverksamma personer

En EU-medborgare har uppehållsrätt om hen är arbetstagare eller egenföretagare i Sverige. Detta förutsätter att en arbetstagare kan visa intyg om anställning eller liknande. Om en EU-medborgare som arbetstagare vistas i Sverige har de samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För rätt till bistånd krävs det att övriga krav enligt 4 kap 1 § SoL är uppfyllda.

6.10.4. Arbetssökande

En EU-medborgare har vidare uppehållsrätt om hen är arbetssökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. Enligt EG-rättslig praxis har den arbetssökande i regel rätt att vistas sex (6) månader i medlemsstaten för att söka arbete.

Vad gäller socialt bistånd till personer som är arbetssökande har dessa enligt EG-rätten ingen rätt till socialt skydd men däremot har de möjlighet att få stöd enligt socialtjänstlagen. Vistelsebegreppet och socialtjänstens regler om kommunens yttersta ansvar samt den enskildes rätt till bistånd innebär att en individuell prövning måste göras om bistånd ska utgå och i vilken omfattning.

En arbetssökande EU-medborgare har i regel inte rätt till försörjningsstöd. En individuell bedömning måste dock alltid göras i det enskilda fallet, där hänsyn bl.a. ska tas till vistelsetidens längd och avsikten med vistelsen.

För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre (3) månader ta med sig denna ersättning till det land där man tillfälligt vistas.

Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd ska utges.

6.10.5. Icke yrkesverksamma personer

En EU-medborgare, som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen, ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. Vissa studerande och vissa andra personer, till exempel pensionärer, som har tillgångar som täcker sin egen och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring har uppehållsrätt. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd ska utges.

6.10.6. Tillfällig vistelse

EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel som turister eller affärsresande, och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambasad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Det ska noteras att en EU-medborgare som uppfyller kriterierna för uppehållsrätt enbart kan bli aktuella för avvisning i särskilda situationer. EU-medborgare som inte är arbetstagare, egenföretagare, arbetssökande och deras familjemedlemmar får dock avvisas till exempel om de under vistelsen i Sverige utgör en belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

Den underrättelseskyldighet till polisen som föreligger enligt 7 kap. 1 § utlänningsförordningen omfattar inte EU-medborgare med uppehållsrätt.

6.11. Utländska medborgare utan uppehållstillstånd

En utländsk medborgare får inte uppehålla sig i Sverige mer än tre (3) månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd. I de fall sökande vistas i landet mer än tre (3) månader utan uppehållstillstånd har kommunen underrättelseskyldighet till polisen enligt utlänningsförordningen 6 kap. 1 och 2 §§.

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation, och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggningen eller hos släkting i kommunen. Vissa undantag finns för asylsökande ensamkommande barn.

Kommunen ansvarar för gruppen ”Övriga som sökt uppehållstillstånd” i Sverige och som omfattas av 1 § punkt 3 i lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA), det vill säga ”har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas”. Dessa personer ska beviljas dagersättning enligt SoL motsvarande LMA-ersättning och det utbetalas av kommunen. Detta gäller även personer som tidigare haft uppehållstillstånd som upphört att gälla och som sökt nytt uppehållstillstånd. I de senare fallen kan det även bli aktuellt att bevilja hyra eller dylikt.

Dagersättning ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror. Dagersättningen ska även täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård samt läkemedel.

Om särskilt angelägna behov uppstår kan särskilt bidrag lämnas för kostnader för vinterkläder, glasögon, kosttillskott, handikapputrustning, spädbarnsutrustning och begravningskostnad.

Bistånd som kommunen utger enligt SoL motsvarande LMA-ersättning ska återsökas från staten.

Migrationsverket tillämpar mycket restriktiva bedömningar när det gäller särskilt bidrag enligt LMA (se Migrationsverkets föreskrifter SIVFS 1997:2) så själva dagersättningen är i princip det enda belopp kommunen kan påräkna sig vid återsökning från staten.

Personer som får ersättning från Migrationsverket enligt LMA har inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL för förmåner av motsvarande karaktär, vilket inte kan överklagas.

Undantag från ovanstående ska göras för barn under 18 år som bor hos vårdnadshavare med uppehållstillstånd. Dessa ska ges bistånd enligt socialtjänstlagen.

6.12. Utländska medborgare med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska kunna uppvisa följande:

- Beslut om uppehålls- och arbetstillstånd

- Om tidigare tillstånd har gått ut, bevis på inlämnad ansökan om förnyat uppehålls- och arbetstillstånd.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök, ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet. För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre (3) månaders vistelse i Sverige.

Utländska medborgare som studerar ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, till exempel en akut nödsituation. Uppehållstillståndet har beviljats under förutsättning att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

6.13. Tillfälliga uppehållstillstånd (TUT)

Tillfälligt uppehållstillstånd, TUT, är ett tidsbegränsat tillstånd som gäller för en viss period. Eventuell förlängning ska sökas hos Migrationsverket innan det gällande tillståndet löper ut, dock tidigast tre (3) månader innan tillståndet går ut.

Om tillståndet har gått ut utan att personen har sökt förlängning hänvisas hen till Migrationsverket, se utländska medborgare utan uppehållstillstånd.

TUT ger samma rätt till bistånd som vid PUT (permanent uppehållstillstånd).

6.14. Tredjelandsmedborgare

Med tredjelandsmedborgare menas en utlänning som inte är medborgare i en EU-stat, i en annan EES-stat eller i Schweiz. Tredjelandsmedborgare som har vistats i en medlemsstat under en längre tid ges en särskild rättslig ställning och rättigheter som tidigare varit förbehållna EU-/EES-medborgare. Svensk socialtjänst ska behandla tredjelandsmedborgare som har beviljats ställning som varaktigt bosatta på samma sätt som svenska medborgare.

För att anses som varaktigt bosatt i Sverige ska tredjelandsmedborgaren

- Ha vistats inom EU:s medlemsstaters territorium utan avbrott* under minst fem (5) år
- Kunna försörja sig och sin familj med egna medel, så att grundläggande behov av uppehälle och bostad är tillgodosedda.

När ställning som varaktigt bosatt tredjelandsmedborgare har beviljats kan ställningen inte återkallas eller på annat sätt gå förlorad.

6.15. Kostnader för svenskt medborgarskap

Ekonomiskt bistånd utgår inte till kostnad för svenskt medborgarskap.

6.16. Återflyttning till hemlandet

Statlig ersättning kan utgå för ekonomiskt bistånd till resekostnad för utlänning som sökt uppehållstillstånd i Sverige, men som vill återvända till hemlandet innan hen fått svar på sin ansökan.

Migrationsverket har vissa möjligheter att ge bidrag till hemresa och vissa andra flyttkostnader för flyktingar och därmed jämställda.

6.17. Flyktingar som omfattas av etableringslagen och som ansöker om ekonomiskt bistånd

6.17.1. Om etableringsreformen

Arbetsförmedlingen ansvarar för samordning av insatser för nyanlända flyktingar enligt etableringslagen. En person har rätt till en etableringsperiod på 24 månader, som ska genomföras inom 36 månader från det att personen blir kommunplacerad. Under etableringsperioden kan individen ansöka om etableringsersättning hos Arbetsförmedlingen. Etableringsersättningen administreras av Försäkringskassan.

6.17.2. Målgrupp

Lagen om etableringsinsatser vänder sig till nyanlända i arbetsför ålder (20-64 år) som har fått uppehållstillstånd (UT) som flyktingar eller av flyktingliknande skäl samt kvotflyktingar.

Personer med nedsatt arbetsförmåga kan ingå i etableringen till 25, 50 eller 75 procent. Anhörig till flykting som ansöker inom sex (6) år från det att den första individen beviljas uppehållstillstånd har rätt att ingå i etableringen.

6.17.3. Handläggning av ekonomiskt bistånd till flyktingar som omfattas av etableringslagen

Ansökningar om bistånd ska hanteras enligt samma regler och rutiner som för andra sökanden och samma krav på egenansvar och egen planering gäller även för denna grupp. För att återsökning av statsbidrag inte ska missas är det viktigt att alla blir inregistrerade i flyktingmodulen.

6.17.4. Väntan på etableringsersättning ("glappet")

Den som ansöker om ekonomiskt bistånd mellan det att uppehållstillståndet beviljas till första utbetalning av etableringsersättning och eventuella tilläggsförmåner ska likabehandlas med svenska medborgare i fråga om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen och fullt försörjningsstöd beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt och kraven är uppfyllda. Dagersättning (Lagen om mottagande av asylsökande, LMA) från Migrationsverket betalas i normalfallet ut 30 dagar efter beslut om uppehållstillstånd är fattat. Rätt till försörjningsstöd föreligger först därefter.

6.17.5. Boende

Bostadsersättning för ensamstående utan hemmavarande barn inom etableringen lämnas till den som bor i bostad i form av hyres- eller bostadsrätt. Bostadsersättning kan även beviljas den som har av hyresvärden godkänt andrahandskontrakt. Personer med hemmavarande barn söker bostadsbidrag enligt generella regler.

6.17.6. Boendekostnader

Ansökan om ekonomiskt bistånd till boendekostnader för personer inom etableringssystemet ska bedömas på samma sätt som andra sökande oavsett kontraktsform. Om till exempel en familj inte blir självförsörjande inom etableringssystemet, på grund av sin något högre hyreskostnad, har socialtjänsten samma skyldighet att bevilja kompletterande bistånd som när det gäller exempelvis personer med låga-kassa eller liknande.

6.17.7. Bostadslöshet

Samma egenansvar och krav på egen planering gäller som för andra sökanden. Om LMA fortfarande beviljas ska Migrationsverket kontaktas. Inom 30 dagar efter beslut om uppehållstillstånd är fattat har den sökande möjligheten att vända sig till Migrationsverket för boende någonstans i Sverige. Om den sökande tackar nej till boende via Migrationsverket kan detta vara grund för avslag på ansökan om bistånd till tillfälligt boende. Behovet kan då tillgodoses på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd.

6.17.8. Personer i etablering som arbetar

Personer med etableringsersättning kan arbeta en månad utan att den inkomsten minskar deras etableringsersättning. Vid ansökan om kompletterande försörjningsstöd ska alla inkomster räknas. Socialtjänsten har dock inte möjlighet att ställa krav på att någon ska vara sysselsatt mer än till 100 %. Om den sökande har en heltidsplan med insatser inom etableringen, det vill säga 40 timmar i veckan, kan det inte krävas att denne ska jobba extra utöver detta. Om den sökande däremot har en deltidplan är det möjligt att ställa krav på arbete upp till heltidssysselsättning.

6.17.9. Sjukskrivna och föräldralediga

Personer inom etableringen som är sjukskrivna på heltid avslutas efter 30 dagar enligt regelverket. Om den sökande blir friskskriven kan hen återuppta sin etableringsplan inom den period beslutet gäller.

Föräldraledighet kan göra att etableringsplanen förlängs maximalt tolv (12) månader.

6.17.10. Ungdomar 18 upp till 20 år utan föräldrar i Sverige

Ungdomar i åldrarna 18 upp till 20 år ska uppmuntras att välja gymnasiestudier. Ekonomiskt bistånd kan därför beviljas för denna grupp.

7. ÅTERKRAV**7.1. Återbetalning av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § och 4 kap. 2 § SoL**

Huvudprincipen när det gäller bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL är att det beviljas utan återbetalningsskyldighet för den enskilde.

Enligt bestämmelserna i 9 kap. 1 och 2 §§ får socialnämnden under vissa omständigheter återkräva ekonomisk hjälp som den enskilde erhållit.

Beslut om ekonomiskt bistånd fattat enligt 4 kap 1 eller 2 §§ och 9 kap 2 § SoL kan endast återkrävas om det redan av ursprungsbeslutet framgår att beslutet fattats mot återbetalning. Beslutet ska innehålla uppgifter om de omständigheter som utgör grunden för återbetalningsskyldigheten. Vidare ska den sökande delges beslutet. Nämnden behöver också kunna styrka att den enskilde verkligen delgivits beslutet i de fall nämnden väcker talan om återbetalning hos förvaltningsrätten.

Den enskilde ska underteckna en återbetalningsplan eller underteckna en särskild blankett, som visar att hen tagit del av beslutet.

7.2. Återkrav av försörjningsstöd

Ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § och 9 kap 2 § SoL får endast återkrävas om försörjningsstödet har beviljats

- Som förskott på förmån eller ersättning
- Till den som är indragen i arbetskonflikt eller
- Till den som på grund av förhållanden som hen inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

7.3. Förskott på förmån/ersättning

Som förmån eller ersättning räknas förmåner från Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten, exempelvis pension, sjukersättning, livränta, bostadstillägg för pensionärer, sjukpenning, föräldrapenning, vårdbidrag och underhållsstöd. Andra ersättningar eller förmåner kan exempelvis vara lön, arbetslöshetsersättning och studiestöd.

En förutsättning för att bistånd ska anses som förskott på förmån eller ersättning är att det utbetalda biståndet omfattar samma tidsperiod som förmånen.

7.4. Arbetskonflikt

Det anses viktigt att samhället förhåller sig neutralt, varför försörjningsstöd som utgår under konflikt bör vara återbetalningspliktigt. Återbetalningsskyldigheten gäller inte försörjningsstöd som utbetalats till den enskildes make/maka eller barn, utan enbart den som är indragen i arbetskonflikten och om bidraget är orsakat av densamma.

7.5. Förhållanden som den enskilde inte kan råda över

”Förhållanden som den enskilde inte kan råda över” gäller exempelvis vid bankstrejk, men också om tekniska fel uppstår i löneutbetalningssystemet. Den enskilde kan då inte förfoga över sina tillgångar. Det försörjningsstöd som utgår kan återkrävas.

7.6. Återbetalning av bistånd som utbetalats på felaktiga grunder

Ekonomiskt bistånd kan också återkrävas enligt 9 kap. 1 § SoL om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § utgått obehörigen eller med för högt belopp.

Återbetalningsskyldigheten gäller även om den enskilde inte har haft för avsikt att framkalla den felaktiga utbetalningen. Kommunen kan dock ta hänsyn till orsaken till underlåtenheten eller beteendet vid prövning av om återbetalningsskyldigheten ska efterges enligt 9 kap. 4 § SoL.

7.7. Bidragsbrott

Om en handläggare misstänker att en sökande har lämnat felaktiga uppgifter eller förtigit uppgifter vid ansökan om ekonomiskt bistånd, som har lett till felaktigt utbetalat bistånd, ska utredning om felaktig utbetalning inledas.

För ytterligare information hänvisas till Bidragsbrottslagen.